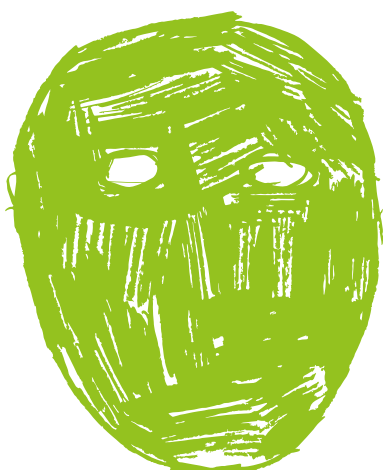

INFORME DE LA SITUACIÓ DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL A CATALUNYA

PRINCIPALS DADES I REFLEXIONS
SETEMBRE 2022

Disseny i maquetació: Aprodisca
Il·lustracions: Persones usuàries d'Aprodisca Montblanc i
La Selva del Camp

Índex

<i>Introducció</i>	5
<i>Atenció precoç</i>	8
<i>Educació</i>	9
<i>Treball i ocupació</i>	13
<i>Vida independent i inclusió a la comunitat</i>	16
<i>Salut</i>	19
<i>Nivell de vida adequat i protecció social</i>	21
<i>Reconeixement igualitari com a persona davant la llei</i>	23
<i>Participació en la vida política i pública</i>	25
<i>Participació en la vida cultural, el lleure i l'esport</i>	27
<i>Conclusions</i>	29

introducció

La situació de les persones amb discapacitat intel·lectual a Catalunya Principals dades i reflexions. 2022

Aquest dossier es presenta com un document extracte amb les dades i reflexions més destacables del primer *Informe de la situació de les persones amb discapacitat intel·lectual a Catalunya*, realitzat per Ariadna Fitó (BROLL, sccl.) Un informe impulsat pel LabDincat, l'espai de recerca i coneixement del sector, amb el suport de Granés Fundació, i publicat el mes de setembre del 2022, omplint un buit històric en l'estudi de la discapacitat intel·lectual al nostre país.

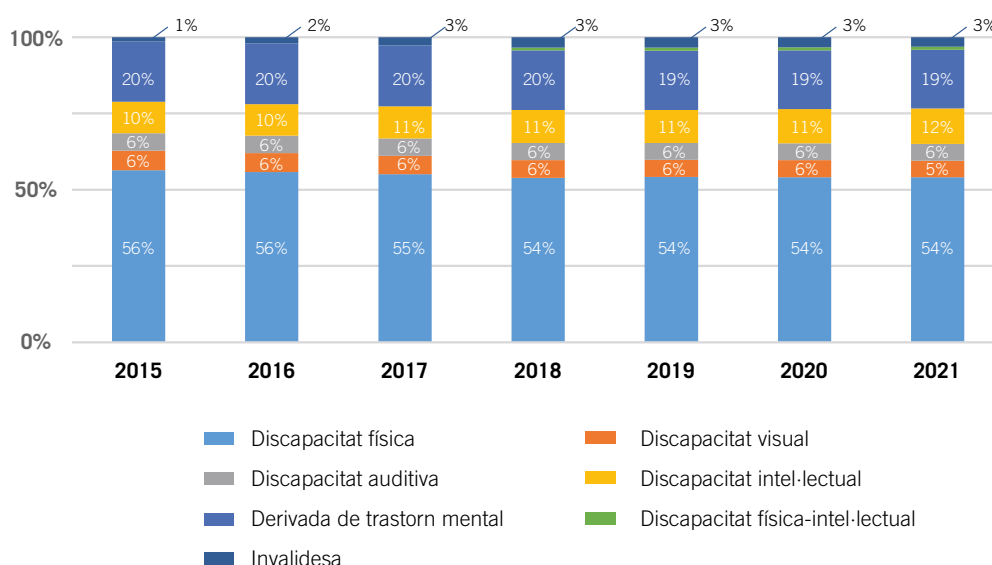
Partint del què prescriu la Convenció dels Drets de les Persones amb Discapacitat de l'ONU (2006), l'Informe recopila les principals dades disponibles avui sobre les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament (DID) a Catalunya, recull les seves principals demandes i incorpora reflexions i opinions d'acadèmics i professionals identificant els grans reptes que cal abordar col·lectivament.

DADES GENERALS SOBRE LA DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL A CATALUNYA

- **A Catalunya 1 de cada 100 persones té discapacitat intel·lectual.** Hi ha més de 79 mil persones amb una discapacitat intel·lectual reconeguda, sense tenir en compte l'existència de persones amb discapacitat intel·lectual que no han estat diagnosticades, o bé que no disposen del certificat de discapacitat.

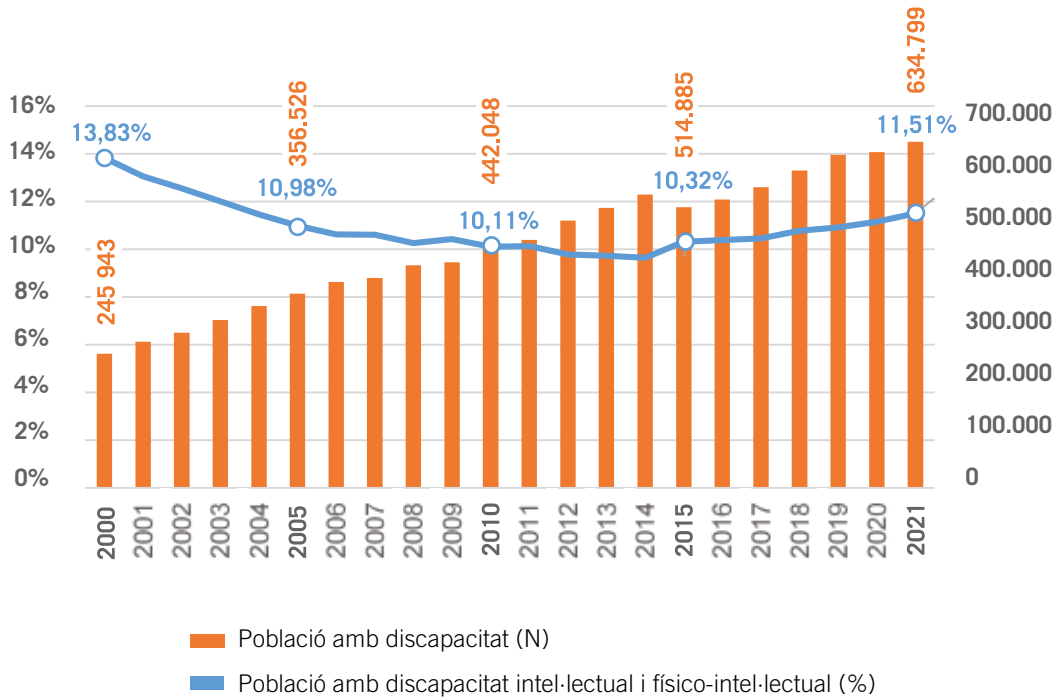
- Al llarg dels últims 5 anys, **l'única discapacitat que presenta una tendència a l'augment sobre el total de tipologies és la discapacitat intel·lectual (1,3 punts d'increment, passant de representar un 10,3% sobre el total de persones amb discapacitat el 2015 a representar un 11,6% l'any 2021), una dada que incrementa fins al 12,6% quan tenim també en compte la discapacitat física-intel·lectual.**

Distribució de la població amb discapacitat per tipologia.
Catalunya, 2015-2021

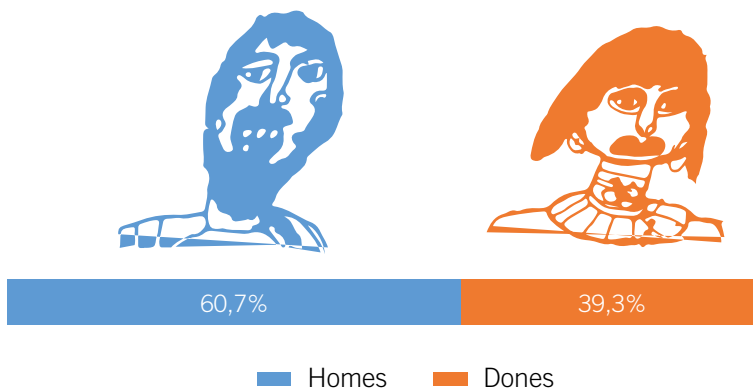

Font: Elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Evolució de la població amb discapacitat i percentatge de població amb discapacitat intel·lectual respecte a la població amb discapacitat. Catalunya, 2000-2021 (N i %).

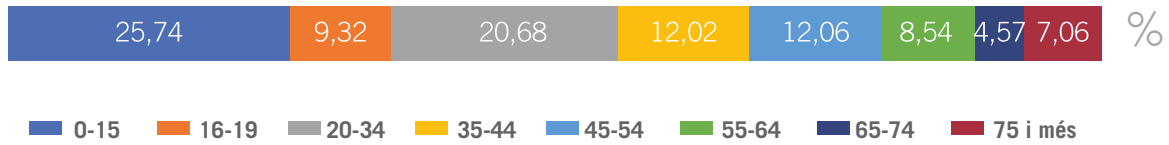

Persones amb discapacitat intel·lectual segons gènere. Catalunya 2020 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Base de dades de persones amb discapacitat.

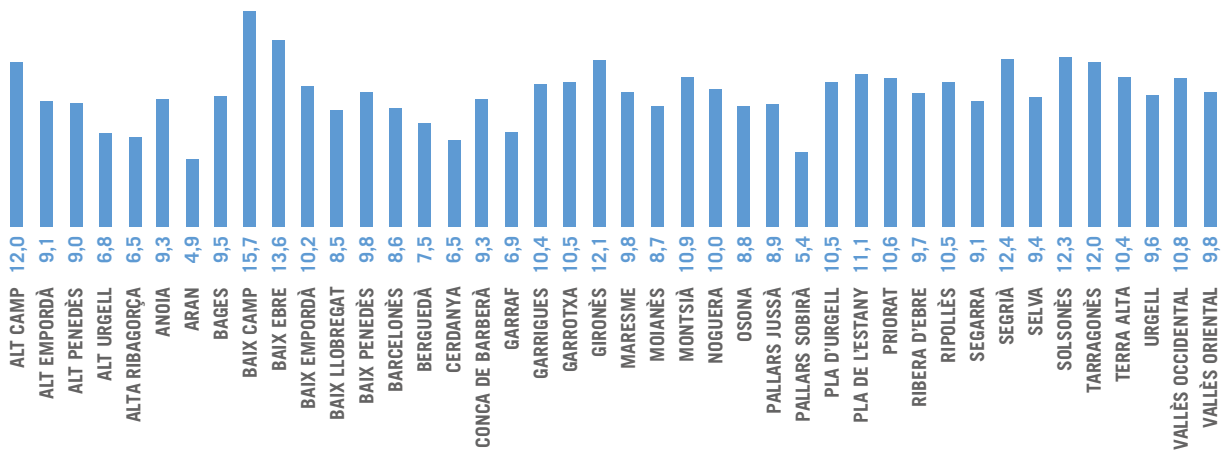
Persones amb discapacitat intel·lectual segons grups d'edat. Catalunya 2020 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

A Catalunya, el 56% de les persones amb discapacitat intel·lectual són menors de 35 anys

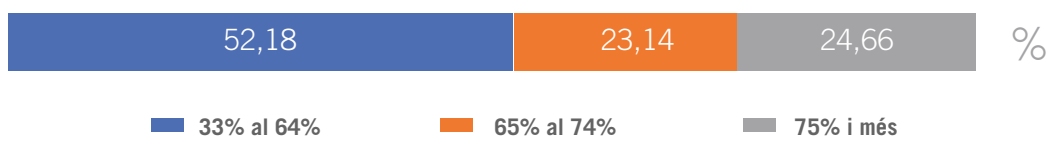
Nombre de persones amb discapacitat intel·lectual x 1.000 habitants segons comarca

Font: Elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

- La comarca on hi ha més percentatge de persones amb discapacitat intel·lectual reconeguda és a l'àmbit del Camp de Tarragona, a la comarca del Baix Camp, amb un 15,6 casos per cada 1.000 habitants.

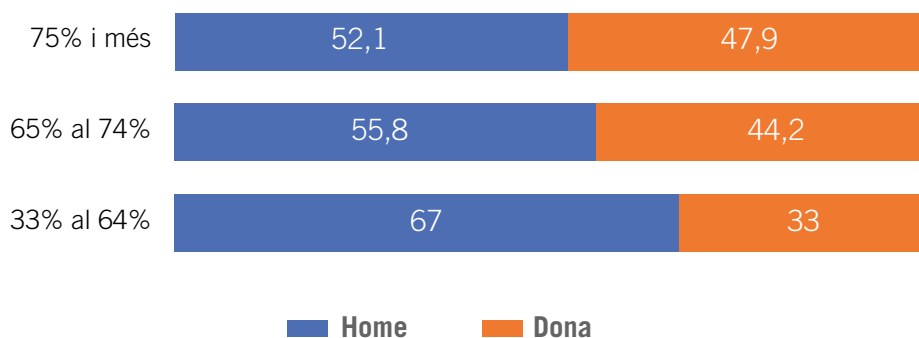
Persones amb discapacitat intel·lectual segons grau de discapacitat. Catalunya, 2020 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

- Les situacions més comunes de reconeixement de la discapacitat intel·lectual són les de menys intensitat (entre el 33% i el 64%) i representen més de la meitat del total (52,19%) mentre que la resta es reparteix a parts iguals entre les persones que tenen reconeguda una discapacitat intel·lectual d'entre el 65% al 74%, o del 75% o més.

Persones amb discapacitat intel·lectual segons grau de discapacitat i gènere. Catalunya, 2020 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Atenció precoç

- L'any 2020, a Catalunya, hi havia un total de 416.314 infants d'entre 0 i 6 anys. Un 9,6% d'aquests van ser atesos en algun dels 97 Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP) existents a Catalunya. Dues dècades abans, l'any 1999 aquesta dada era del 2%.

- Els últims 20 anys, el nombre de persones usuàries dels CDIAP ha anat incrementant exponencialment passant de 5.909 a 40.025 persones, amb un parèntesi com a conseqüència de la pandèmia de la Covid-19. Les dades provisionals del 2021 estimen una població de més de 44.000 persones usuàries.

- En l'última dècada, el nombre d'hores concertades ha incrementat en un 12%, mentre que el nombre d'infants atesos ho ha fet en un 44% (UCCAP, 2021).

L'impacte d'aquest desajust es tradueix en menys hores d'atenció per persona usuària i en una reducció de la freqüència en la prestació del servei, i, per tant, la periodicitat d'intervenció dels CDIAP és inferior a l'exigida per la Cartera de Serveis Socials i les clàusules tècniques de concertació. Més de la meitat de la població atesa durant els últims 3 anys tenen una estada als CDIAP inferior als 12 mesos.

Educació

- **El 42,2% de les persones amb DID manifesten que no han pogut assistir a l'escola, institut o centre de formació que els agradaria.** Enquesta a persones amb DID. Dincat, 2022.

- L'atenció educativa als infants amb DID s'inicia a l'escola bressol i a preescolar i, en molts casos, es complementa amb l'atenció rebuda al CDIAP. Concretament, **en l'educació infantil de primer cicle (0-3 anys) al curs 2020-21 hi havia un total de 976 alumnes amb necessitats educatives especials matriculats, dels quals 67 estaven diagnosticats com a infants amb discapacitat intel·lectual i 343 com a alumnes amb trastorn generalitzat del desenvolupament.**

- **En l'educació infantil de segon cicle (3-6 anys), hi ha un cert augment dels casos d'alumnes amb necessitats educatives especials.** En total, en el curs 2020-

2021, hi havia 312 infants diagnosticats amb discapacitat intel·lectual i 3.037 amb Trastorn Generalitzat del Desenvolupament (TGD).

- A l'escola primària hi havia 13.881 alumnes matriculats amb necessitats educatives especials (curs 2020-2021), dels quals 3.113 tenien diagnosticada una discapacitat intel·lectual i 7.613 tenien diagnosticat un trastorn generalitzat de desenvolupament. Si en l'anterior etapa educativa (3 a 6 anys) només es comptabilitzen 312 alumnes amb DID, en educació primària aquesta xifra es multiplica per deu.

- El percentatge d'alumnes amb DID a primària amb un 0,66% d'alumnat amb DID sobre el total d'alumnat, s'acosta als estàndards internacionals que estimen un 0,7 d'alumnat amb DID.

- A Catalunya, el volum d'alumnes matriculats amb necessitats educatives especials a l'Educació Secundària Obligatòria és d'11.166. Dels quals, 4.286 són alumnes amb discapacitat intel·lectual, i 3.985 són alumnes amb trastorns de desenvolupament. A diferència de primària, a l'ESO hi ha més alumnes amb DID que no pas amb TGD.

- El 59,6,% de les persones amb DID manifesten que no han pogut o no podran seguir estudiant després de l'etapa educativa obligatòria. Enquesta a persones DID. Dincat, 2022.

- A Batxillerat (curs 2020-2021) trobem només 30 (el 0,03%) alumnes amb diagnòstic de discapacitat intel·lectual en tot Catalunya, així com 247 amb trastorn generalitzat del desenvolupament. Són, doncs, molt pocs els alumnes amb DID que poden o opten per fer Batxillerat després de l'ESO; les exigències acadèmiques d'aquest nivell educatiu no solen correspondre's amb el funcionament intel·lectual d'aquests alumnes. Alhora, molts alumnes amb DID que tenen adaptacions curriculars no aconseguix el títol de l'ESO, fet que impossibilita el seu accés al Batxillerat.

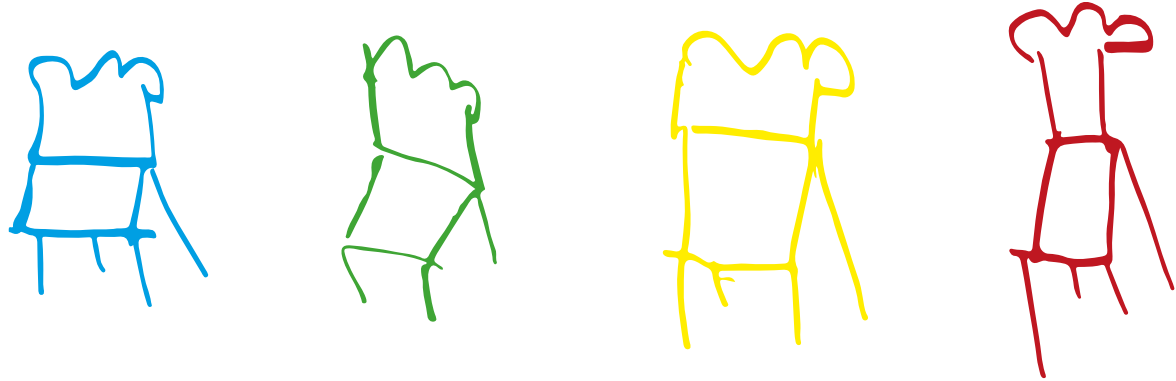
- Els Programes de Formació i Inserció (PFI) van dirigits a joves que no han obtingut el títol de Graduat en Educació Secundària Obligatòria (ESO), i que, en el moment d'iniciar el PFI, no estan cursant estudis en el sistema educatiu. Aquests programes permeten als joves reincorporar-se als ensenyaments reglats, i els capaciten per accedir al mercat laboral amb majors perspectives d'inserció. En total, **a Catalunya, 7.126 joves cursen PFI, dels quals prop del 18% són alumnes amb necessitats educatives especials i un 12,4% tenen una discapacitat intel·lectual reconeguda. La taxa de superació dels estudis és força elevada i, a més, s'ha anat incrementant durant els darrers anys, fins poder afirmar que el 91% dels alumnes amb discapacitat intel·lectual els aprova.** En tots els anys també podem veure que els alumnes amb DID tenen una taxa d'èxit educatiu una mica superior als altres alumnes amb NEE. Cal tenir en compte que la superació del PFI, més enllà del certificat acadèmic i professional obtingut que acredita les competències professionals assolides, obre les portes a l'accés als cicles formatius de grau mitjà.

- Els itineraris formatius específics (IFE), impartits tant en instituts com en centres d'educació especial, i descentralitzats arreu del territori, han aglutinat un total de 784 alumnes de Catalunya (curs 2020/21).

- El nombre d'alumnes amb necessitats educatives especials matriculats a la **formació professional** ha variat d'un curs a l'altre, així com el percentatge que representen els alumnes d'aquest perfil sobre el total de l'alumnat. Fa **cinc anys, l'alumnat amb DID**

de Cicles formatius de grau mitjà representava un 1,12% i en cicles de grau superior un 0,27%. El curs 2020-21, aquest percentatge disminueix clarament, i se situa en un 0,61% i un 0,11%, respectivament.

- En el cas de la universitat, les persones amb discapacitat intel·lectual només representen un 0,07% del total de l'alumnat matriculat, un percentatge molt baix. Les dades disponibles només ens permeten conèixer l'alumnat matriculat fins el 2018.

- El recull de totes les dades de matriculació d'alumnat amb DID ens permet observar la prevalença d'aquest perfil d'alumnes en el règim general d'estudis. En les etapes de l'ensenyament obligatori, hi ha un augment de la prevalença de persones amb discapacitat intel·lectual a mesura que s'avança en edat (de l'1,62% al 2,45%). En canvi, en l'etapa post obligatòria, la proporció d'alumnat amb DID no arriba al 0,50%. Per tant, podem afirmar que molts d'aquests alumnes deixen els estudis un cop superada l'etapa obligatòria.

- El sector públic acull més alumnes amb discapacitat intel·lectual i amb trastorn del desenvolupament amb relació al seu pes percentual en el conjunt del sistema. Els centres concertats i privats tenen una proporció d'alumnat amb necessitats educatives especials més baixa que els centres públics, per sota del del que els correspondria. Per exemple, els centres públics d'educació primària, matriculen el 67,8% de tot l'alumnat del país, però, en canvi, matriculen el 85,7% de l'alumnat amb DID (17,9 punts percentuals més). Unes xifres similars es donen a l'ESO.

- Un 69,3% de les famílies valoren de manera excel·lent l'atenció que proporcionen els centres d'educació especial (CEE) als infants, i només el 17,3% de les famílies s'ha plantejat l'opció d'escolaritzar els seus fills o filles en un centre ordinari. Els motius que destaquen les famílies per no optar per l'escolarització ordinària són principalment la consideració que els seus fills o filles presenten una necessitat d'atenció especialitzada que aquests centres no poden proporcionar (39,3% dels casos); que els centres ordinaris no disposen dels recursos necessaris (14,6%); i, fins i tot, el fet que la seva experiència a l'escola ordinària va ser negativa (10%).

- La presència d'alumnat en CEE es manté pràcticament estable els últims quinze anys, amb una xifra al voltant dels 7.000 alumnes. Fins i tot, i paradoxalment al que caldria esperar, després de l'aprovació del Decret 150/2017 es detecta una lleugera tendència a l'augment d'alumnat en CEE. Tant és així que, en nombres absoluts, el curs 2020/2021 ha representat l'any en què més alumnes s'han

escolaritzat a CEE, amb un total de 7.818 alumnes.

Cursos	Alumnes amb NEE escolaritzats en centres ordinaris	Alumnes en centres d'educació especial	Total d'alumnes amb NEE	% d'alumnes amb NEE en centres ordinaris
2005-2006	15.795	6.779	22.574	70,0
2006-2007	17.074	6.828	23.902	71,4
2007-2008	17.310	6.810	24.120	71,8
2008-2009	19.525	6.868	26.393	74,0
2009-2010	20.282	6.615	26.897	75,4
2010-2011	18.407	6.369	24.776	74,3
2011-2012	18.939	6.568	25.507	74,3
2012-2013	18.068	6.744	24.812	72,8
2013-2014	17.759	6.927	24.686	71,9
2014-2015	18.164	7.147	25.311	71,8
2015-2016	18.625	7.282	25.907	71,9
2016-2017	24.696*	6.919	31.612*	78,1
2017-2018	23.857	6.839	30.696	77,2
2018-2019	26.844	7.087	33.931	79,1
2019-2020	29.374	7.456	36.830	79,8
2020-2021	29.028	7.818	36.846	78,8

* Sèrie estroncada amb motiu de: les dades dels centres ordinaris corresponen a alumnat de cycle infantil, primària i secundària; incorporació de noves categories de reconeixement de NEE respecte de les dades de cursos anteriors. Aquest canvi s'ha degut a l'aprovació de l'Ordre ENS/293/2015, de 18 de setembre, de creació del Registre d'alumnes i del fitxer de dades de caràcter personal associat, i a la posterior implantació d'aquest registre (RALC), en què s'han d'inscriure tots els alumnes matriculats als centres educatius d'ensenyaments reglats no universitaris de Catalunya.

Font: Síndic de greuges, L'educació inclusiva a Catalunya, amb dades provinents del Departament d'Educació, 2021.

Treball i Ocupació

- Per a les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament és difícil accedir a una ocupació. **Només 1 de cada 5 persones actives amb DID té feina.**

- **L'any 2020 a Catalunya, la taxa d'activitat de les persones amb discapacitat se situava en el 37,1%, mentre que la de les persones sense cap discapacitat era del 79,7%. És a dir, 42,6% punts percentuals per sota de la mitjana de la població sense discapacitat. De la mateixa manera, la taxa d'ocupació (27%) també és significativament inferior, concretament un 36,2% inferior que la de la població sense discapacitat. Amb relació a l'atur, la població amb discapacitat acumula una taxa del 23%, el doble de la població sense discapacitat (11,2%).** (ODISMET, 2021).

- **El 43% de les persones usuàries de les entitats associades a l'Associació Catalana de Treball Amb Suport (ACTAS), AMMFEINA i Dincat denuncia la manca d'ofertes laborals; un 27% manifesta viure amb incertesa el manteniment del**

Iloc de feina; i el 22% està preocupada per la precarietat laboral.

- Els Centres Especials de Treball poden tenir diferents fórmules societàries: entitats públiques, fundacions, associacions, cooperatives o societats mercantils. Les dades disponibles ens permeten conèixer la **distribució entre CET d'iniciativa social i CET d'iniciativa mercantil.**

Distribució dels CET segons fórmula societària. Catalunya, 2019.

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

Tipus de contractes segons tipologia de centre especial de treball. Catalunya, 2019.

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

- Els CET d'iniciativa social ofereixen ocupació de més qualitat amb relació a l'estabilitat laboral. **D'un total de 8.825 persones amb discapacitat contractades als CET d'iniciativa social, 6.813 (77,2%) tenen contracte indefinit i 2.012 (22,8%) tenen contracte temporal. En els CET d'iniciativa mercantil (amb un total de 7.893 contractes), el nombre de contractes indefinits baixa i representa només el 58,7%, mentre que els contractes temporals són el 41,3%.**

- Durant el 2019 els CET també es van veure afectats pels ERTO. Concretament, **98 CET de 197 van fer un ERTO l'any 2020. El total de treballadors que va quedar afectat per aquesta mesura va ser de 5.562 persones, de les quals 4.687 tenien una discapacitat reconeguda. A més a més, hi va haver 4.338 treballadors afectats per una suspensió de contracte, dels quals 3.789 eren treballadors amb discapacitat. 943 persones van veure reduïda la seva jornada laboral, de les quals 687 eren persones amb discapacitat.**

De les persones amb discapacitat afectades per un ERTO, el desglossament per tipus de discapacitat ens indica que la majoria d'aquestes persones tenien una discapacitat intel·lectual. **De les 4.687 persones amb discapacitat afectades per un ERTO, concretament, el 50,2% (2.352 treballadors) eren persones amb una discapacitat intel·lectual.** Les persones amb trastorns de salut mental afectades per un ERTO representaven el 18,3%, les persones amb alguna discapacitat física, el 22,9%, i les persones amb alguna discapacitat sensorial, el 8,2%.

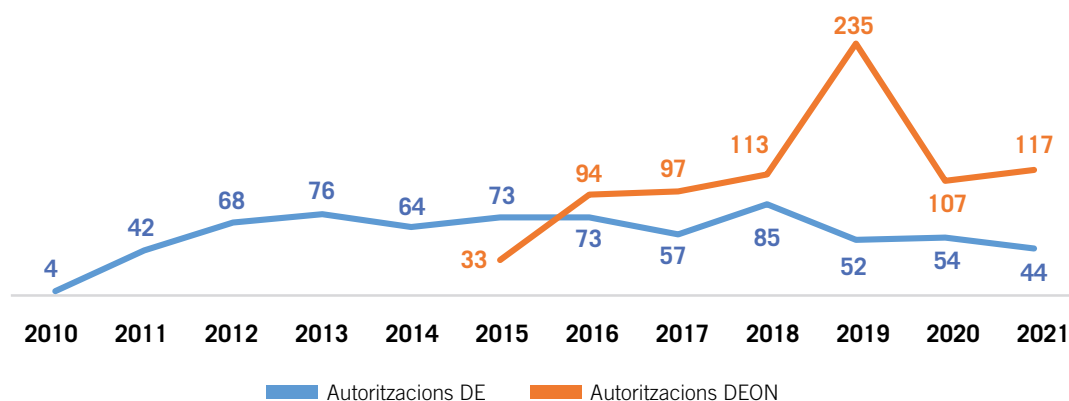
- **L'envelliment prematur de les persones amb discapacitat intel·lectual genera reptes de futur per a la xarxa de serveis per a persones amb discapacitat,** la qual haurà de flexibilitzar-se perquè les persones puguin transitar cap a recursos assistencials més adients a les seves necessitats de suport i, per tant, menys exigents en termes

de productivitat, sense que se'n puguin veure perjudicats a efectes de prestacions de jubilació.

- La llei obliga les empreses a ocupar un 2% de la seva plantilla amb persones amb discapacitat. I, **malgrat que hi ha bonificacions importants de l'administració per a cada persona contractada amb discapacitat, les empreses que s'hi acullen per contractar persones amb discapacitat intel·lectual és mínima.**

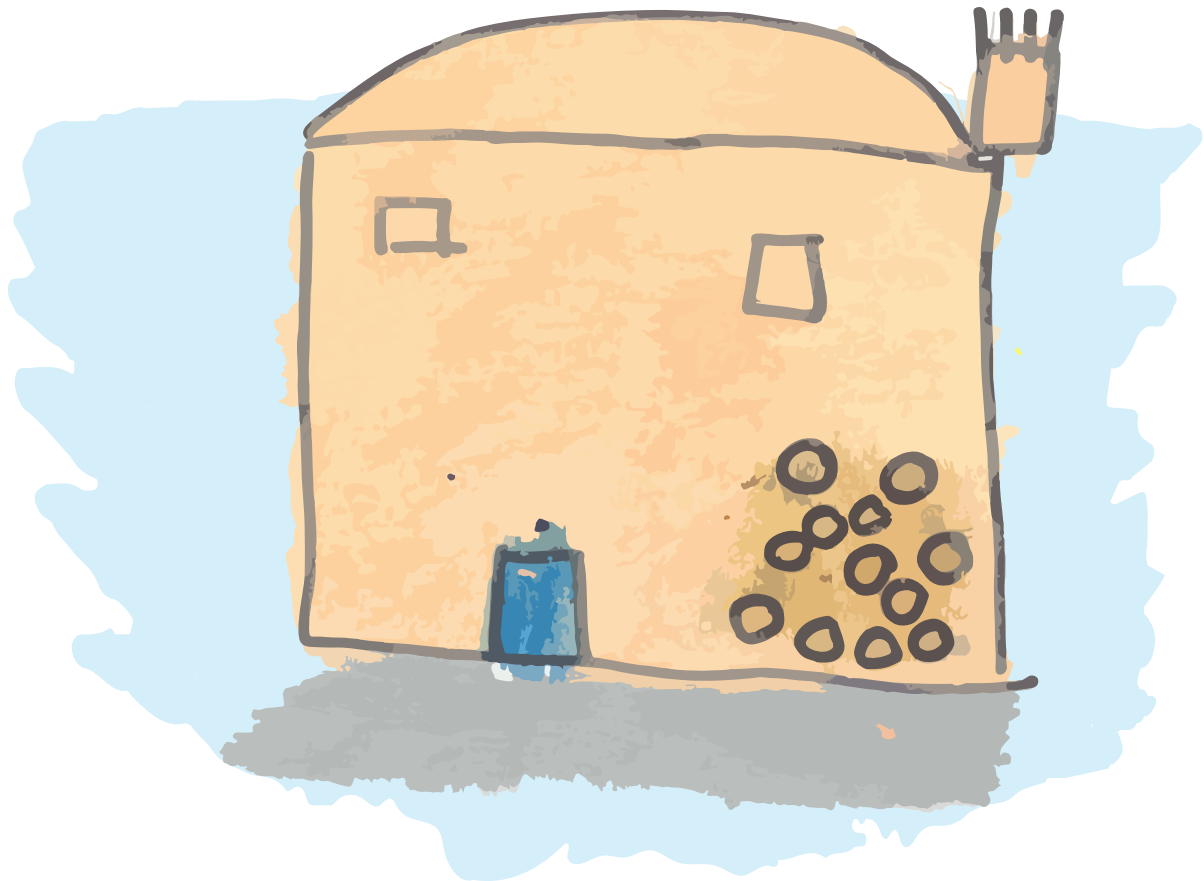
El nombre d'empreses que s'han acollit a l'excepcionalitat per raons tècniques, econòmiques i administratives des de l'any 2010 ha variat d'un any a l'altre, però la tendència que es pot veure és a l'alça, amb una mitjana de 58 empreses en tot el període analitzat. També podem observar el nombre d'empreses que s'han acollit a l'excepcionalitat per resultat negatiu de la gestió de l'oferta de treball a través del SOC. En aquest cas les dades disponibles s'inicien l'any 2015 i evidencien que el nombre d'empreses que s'hi ha acollit és nombrós, sobretot el 2019, amb una mitjana de 114 empreses per any en aquest període.

Autoritzacions d'excepcionalitat d'expedients per causes econòmiques, tècniques, organitzatives o productives (DE). 2010-2021 (maig)

Font: Direcció General de Relacions Laborals, Treball Autònom, Seguretat i Salut Laboral Departament de Treball, Benestar i Famílies.

Vida independent i inclusió a la comunitat

- Un 85,3% de les famílies considera que les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament (DID) han de poder decidir amb els suports necessaris on, amb qui i com volen viure. Dades que contrasten amb el fet que el 52,3% de persones amb DID manifesta que no han pogut decidir on viure, ni amb qui viure. Enquesta a familiars de PDID. DINCAT, 2022.

- El 40% de les persones amb DID voldria viure en un pis a soles o en parella, però només un 9% gaudeix d'aquesta situació. Enquesta a Persones amb discapacitat intel·lectual. Dincat, 2022.

- El temps mitjà d'espera per l'accés a un recurs residencial per a persones amb discapacitat intel·lectual ha estat de 22 mesos des del 2015 fins al 2020. Una mitjana que augmenta fins a 32 mesos quan el tipus de suport necessari no està definit.

- En total, al setembre del 2021 hi havia 1.076 sol·licituds en llista d'espera per accedir a un centre residencial.

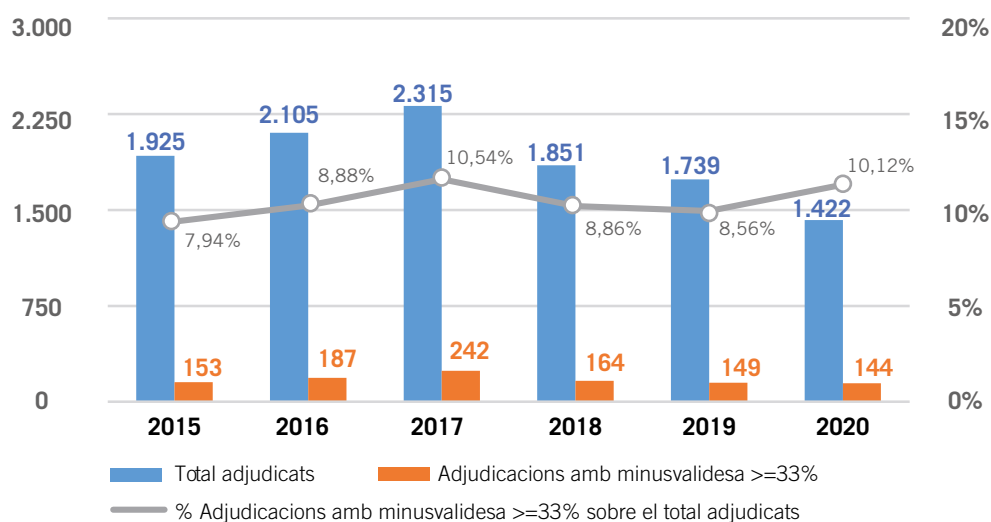
- El maig del 2021 hi havia **2.307 sol·licituds en llista d'espera per accedir a una llar residència.**

- El Barcelonès és la comarca que acumula més sol·licituds en espera (761). A banda del Barcelonès, les comarques que acumulen més sol·licituds són: el Vallès Occidental (269) i el Baix Llobregat (241). En tercer lloc, hi trobem les comarques del Vallès Oriental (109), el Baix Camp (79) i el Bages (72).

- **La cobertura de les necessitats residencials és molt desigual arreu de Catalunya, amb un fort desequilibri territorial. Només a tres comarques se supera el 50% de cobertura de les necessitats residencials per a les persones amb discapacitat intel·lectual:** el Ripollès (70,8%), les Garrigues (54,8%) i el Segrià (50,4%). Hi ha un grup de 14 comarques que té una taxa de cobertura d'entre el 30% i 50%: Anoia, Bages, Baix Camp, Berguedà, Garrotxa, Gironès, Maresme, Moianès, Noguera, Pla de l'Estany, Pla d'Urgell, Selva, Solsonès i Urgell. També cal destacar que hi ha un grup de sis comarques que no arriba al 15% de la taxa de cobertura: Alta Ribagorça, Baix Penedès, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Tarragonès i Terra Alta. El cas del Tarragonès és especialment greu pel fet que es tracta d'una comarca amb una prevalença del 10,6% de casos de persones amb DID i amb molts casos amb un grau de dependència del 65% o més. Passa el mateix al Barcelonès, que només arriba al 15,7% de taxa de cobertura. Per tant, aquesta visió de la distribució territorial de la taxa de cobertura hauria de servir per dur a terme correccions en la disponibilitat de places.

- **Els suports que fomenten la vida independent de les persones amb discapacitat intel·lectual són del tot insuficients** i dificulten la possibilitat de poder desenvolupar projectes de vida autònoms.

Nombre total de lloguers socials i pisos d'autonomia adjudicats, i adjudicacions a persones amb discapacitat >= 33% a Catalunya, 2015-2020.

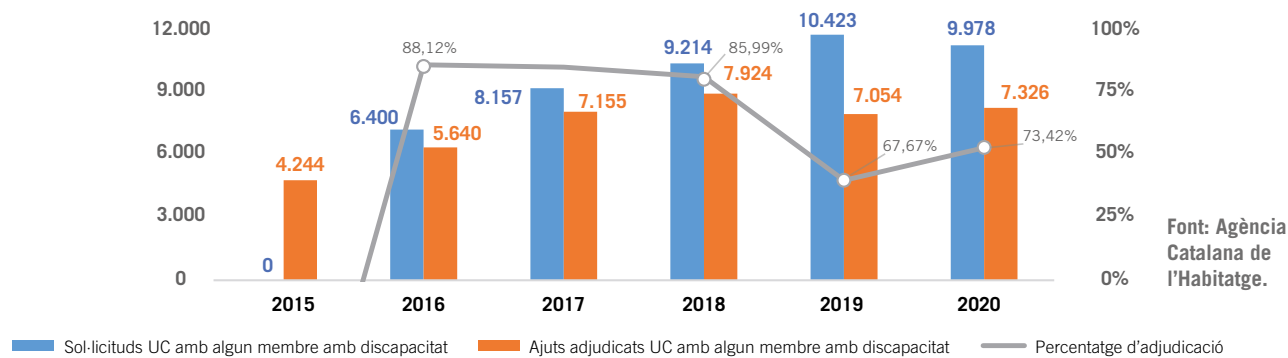

Font: Elaboració pròpia a partir de Agència Catalana de l'Habitatge.

- **Hi ha una demanda creixent d'ajuts al lloguer de les unitats familiars amb algun membre amb discapacitat.** L'any 2016, l'Agència Catalana de l'Habitatge va rebre 6.400 sol·licituds d'ajuts al lloguer per a unitats familiars amb algun membre amb discapacitat, tres anys després superaven les 10.000 sol·licituds. L'any 2019 es van exhaurir els recursos dedicats a aquesta finalitat. Un 32,4% de les sol·licituds rebutjades va ser per exhauriment de la partida pressupostària. Els motius més habituals són **la manca de documentació o l'incompliment dels requisits.** Una de les dades més

preocupants és que hi ha una part de les unitats de convivència (UC) que no poden acreditar que no tenen prou recursos per pagar el lloguer pel qual sol·liciten l'ajut. Aquest motiu ha augmentat els anys 2019 i 2020 i representa que **hi ha una franja de població que no pot rebre ajudes, però tampoc no té mitjans per afrontar el pagament del lloguer d'un habitatge.**

Ajuts sol·licitats i adjudicats a UC amb algun membre amb discapacitat. Catalunya 2015-2020 i percentatge d'adjudicació.

- De mitjana, **els imports dels ajuts adjudicats es mouen entre 1.400€ i 2.000€, amb diferències entre les províncies catalanes.** A la província de Barcelona els imports dels ajuts són més elevats, la qual cosa és comprensible si es té en compte que els preus dels lloguers també són més elevats, sobretot a la ciutat de Barcelona i al seu entorn. Per contra, Lleida és la província on la mitjana dels imports dels ajuts és més baix. Cal destacar que, malgrat els costos econòmics addicionals als quals han de fer front les persones amb discapacitat i les seves famílies per a disposar d'elements bàsics que garanteixin el desenvolupament de la vida amb una mínima qualitat, **en les quanties d'ajut al lloguer a unitats de convivència, no hi ha pràcticament diferències entre una unitat amb algun membre amb discapacitat reconeguda i la població en general.**

- L'any 2020 hi havia un total de **925 persones usuàries del servei d'atenció a la llar (SAPLL) a tot Catalunya.** Des del 2015, ha augmentat significativament el nombre de persones acollides en aquest programa, ja que han passat de ser 739 a 925 persones.

- La dotació que el Departament de Drets Socials ha atorgat a les entitats que fan el servei d'atenció a la pròpia llar (SAPLL) va augmentar entre el 2015 i el 2019, així com l'import destinat a cada persona usuària.

Evolució de l'import subvencionat a entitats gestores per persona atesa en SAPLL. Catalunya 2015-2020.

	Dotació	Import per persona
2015	7.435.000,00 €	10.060,89 €
2016	7.993.500,00 €	9.630,72 €
2017	9.198.000,00 €	10.621,25 €
2018	9.733.500,00 €	10.466,13 €
2019	10.608.784,68 €	12.069,15 €
2020	10.312.542,44 €	11.148,69 €

Font: Elaboració pròpia a partir de Departament de Drets Socials. Direcció General de l'Autonomia Personal i la Discapacitat, 2015-2020.

- **Un 36% de les persones amb DID manifesta que no ha participat en la decisió dels suports que necessita per a desenvolupar les seves activitats diàries.** Enquesta a Persones amb DID. Dincat, 2022

Salut

- El 28,4% de les persones amb DID considera que no han pogut decidir sobre aspectes rellevants per a la seva salut. Enquesta a persones amb DID. Dincat, 2022.
- El 78% de les persones amb DID pren diàriament fàrmacs i no tots aquests tenen prescripció mèdica.

Persones amb medicació sense indicació clínica a Catalunya. 2015

Medicació sense indicació clínica	%
PDI sense diagnòstic de trastorn mental que prenen medicació psiquiàtrica	49,6
PDI no ateses en l'últim any a cap servei específic de salut mental per DI que estan prenent medicació psiquiàtrica	9,5

Font: Unitat d'Investigació en Discapacitat Intel·lectual i Trastorns de Desenvolupament (UNIVIDD) de la Fundació Villablanca-Universitat Rovira i Virgili-CIBERSAM.

- La mitjana de fàrmacs diaris que pren una persona amb DID és de 4,34 (amb un màxim de 17 fàrmacs). El 54% pren almenys 4 o més fàrmacs cada dia. Gairebé la totalitat de les persones amb DID (el 94%) pren fàrmacs de tipus psiquiàtric, amb una mitjana de 3,74 fàrmacs diaris (amb un màxim de 12). El 56% pren fàrmacs antipsicòtics

(amb un màxim de 7 diaris) i el 46% pren fàrmacs anticonvulsius (amb un màxim de 5 diaris). Per tant, estem davant d'una població altament medicada.

- La meitat de les persones amb DID prenia el 2015 medicació psiquiàtrica sense diagnòstic de trastorn mental. Un 9,5% no havia estat ni tan sols atès per cap servei específic de salut mental per a persones amb discapacitat intel·lectual.

- En moltes de les històries clíniques manca informació rellevant, com ara el quocient intel·lectual, el nivell de discapacitat, etc. En la gran majoria dels casos, no s'ha fet un estudi del quocient intel·lectual de la persona, la qual cosa afecta directament a la precisió de la diagnosi sobre la discapacitat intel·lectual. Tampoc no hi ha una valoració del nivell de discapacitat intel·lectual de forma clínica en un 39% dels casos. I en el 27% dels casos no es coneix quin mètode s'ha utilitzat per valorar la situació de discapacitat intel·lectual. Pel que fa a altres aspectes de la persona, en un percentatge petit de persones, també manquen dades sobre vacunacions, índex de massa corporal, pes i alçada.

Indicadors d'informació mèdica desconeguda de les persones amb discapacitat intel·lectual a Catalunya. 2015

Es desconeix pes	13,9%
Es desconeix alçada	5,0%
No es pot calcular IMC	14,8%
Desconeixement si ha estat vacunat hepatitis	8,2%
Desconeixement quocient intel·lectual	75,2%
Valoració del nivell de DI per impressió clínica	38,9%
No es coneix el mètode de valoració de la DI	26,8%

Font: Unitat d'Investigació en Discapacitat Intel·lectual i Trastorns de Desenvolupament (UNIVIDD) de la Fundació Villablanca-Universitat Rovira i Virgili-CIBERSAM.

- La patologia dual (discapacitat intel·lectual i problema de salut mental) ha estat gairebé sempre infradiagnosticada i conseqüentment, no tractada. Per a una persona amb DID, amb dificultats d'adaptació al medi, un trastorn mental addicional pot suposar requerir d'una atenció més intensa amb majors necessitats de suport, i pot conduir a que la seva qualitat de vida romangui seriosament danyada si els seus problemes psiquiàtrics no són diagnosticats i tractats de forma eficaç.

- Les dades epidemiològiques apunten que les persones amb DID pateixen trastorns psiquiàtrics amb més freqüència que la població sense discapacitat en qualsevol etapa de la vida:

- Fins a un 41% de persones amb discapacitat intel·lectual presenten trastorns psiquiàtrics.
- Fins a un 28% de persones amb discapacitat intel·lectual presenten trastorns psiquiàtrics, si s'exclouen problemes de conducta.
- Fins a un 22% de persones amb discapacitat intel·lectual presenten trastorns psiquiàtrics, si s'exclouen problemes de conducta i trastorn de l'espectre autista.
- La prevalença de trastorns psiquiàtrics augmenta com més greu és el nivell de discapacitat intel·lectual.

Nivell de vida adequat i protecció social

- Els estudis evidencien el sobre cost que han d'assumir les persones amb discapacitat intel·lectual i les seves famílies, existint un greuge econòmic significatiu en comparació amb la resta de la ciutadania.

Greuge econòmic de les persones amb discapacitat intel·lectual a la ciutat de Barcelona. 2017

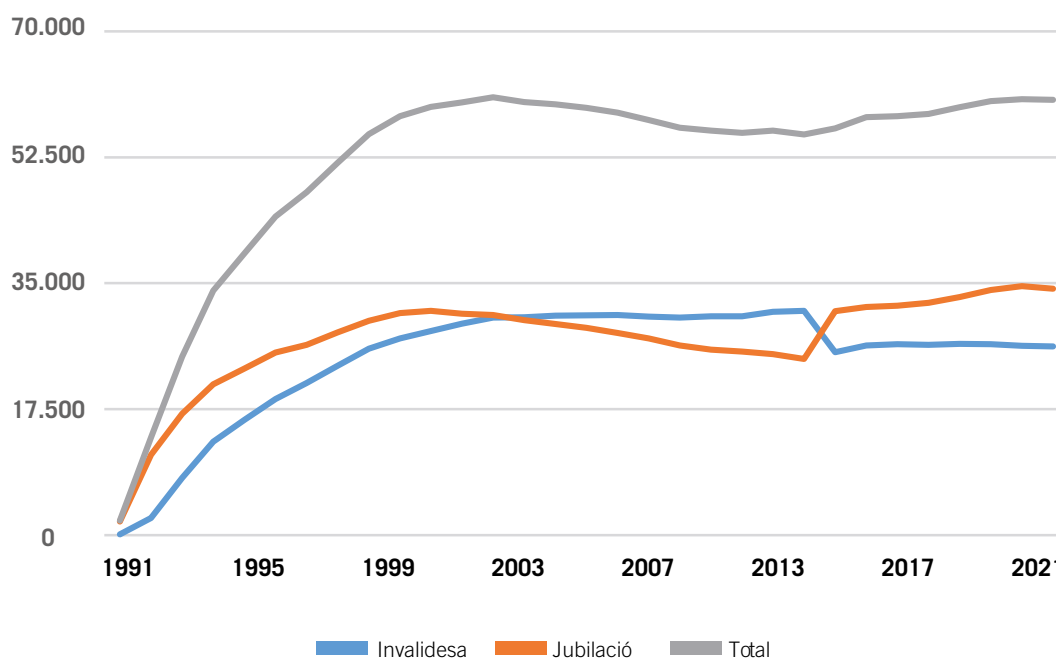
Grau	Greuge econòmic anual total (6 a 64 anys)	Greuge econòmic anual sobre costos directes (6 a 64 anys)	Greuge econòmic anual total (65 anys o més)	Greuge econòmic anual sobre costos directes (65 anys o més)
Discapacitat intel·lectual 1 (D11)	27.441,01 €	10.011,11 €	16.128,29 €	9.687,35 €
Discapacitat intel·lectual 2 (D12)	40.107,96 €	17.894,55 €	32.193,06 €	19.250,84 €
Discapacitat intel·lectual 3 (D13)	79.063,44 €	24.175,67 €	70.238,02 €	27.481,54 €

Font: Institut Municipal de Persones amb Discapacitat de l'Ajuntament de Barcelona

- L'any 2020 a Catalunya només hi havia 564 persones que compatibilitzaven la pensió no contributiva d'invalidesa amb una retribució laboral, el que denota que la regulació és deficient, ja que no protegeix de manera suficient el col·lectiu de persones amb discapacitat intel·lectual de la pobresa laboral, i contribueix a frenar l'accés de les persones amb discapacitat al mercat de treball davant el temor a la pèrdua/reducció de la pensió.

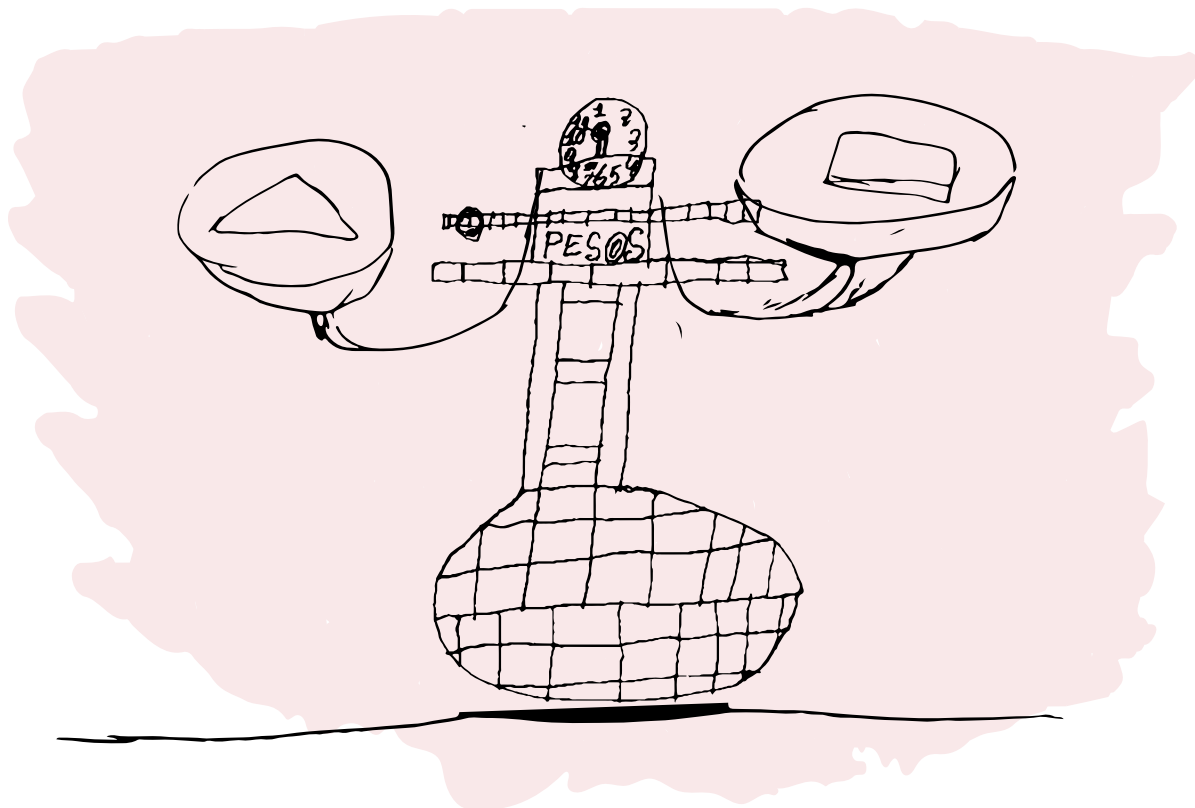
- A Catalunya, **les pensions no contributives de la seguretat social han passat de les 2.042 el 1991 a 60.462 el 2020. Per tant, en trenta anys han tingut una evolució de creixement exponencial. Les pensions d'invalidesa han passat de ser 137 el 1991 a ser 26.219 el 2021. Les pensions de jubilació han passat de 2.042 a 34.243 en el mateix període.** A partir de l'any 2014, les pensions d'invalidesa de les persones de més de 64 anys s'inclouen dins les pensions de jubilació, per aquest motiu, des de l'any 2014, les pensions de jubilació tornen a superar al nombre de pensions d'invalidesa, tal i com passava durant la primera dècada d'inicis de la prestació. Evolució de les pensions d'invalidesa i pensions de jubilació a Catalunya per a persones amb discapacitat, 1991-2021 (n).

Evolució de les pensions d'invalidesa i pensions de jubilació a Catalunya per a persones amb discapacitat, 1991-2021 (n).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades Idescat (1991-2014) i Subdirección General de Gestión del Imsero. Área de Prestaciones Económicas (2015-2021)

Reconeixement igualitari com a persona davant la llei

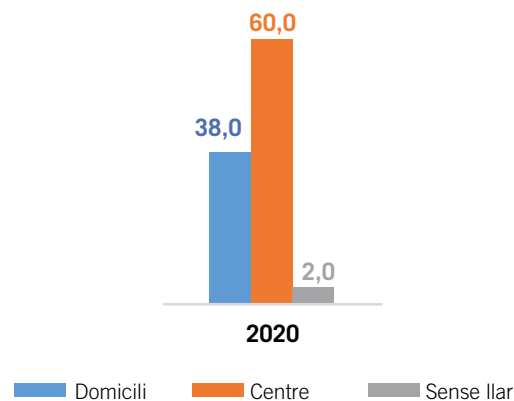
Recentment es va aprovar la Llei 8/2021, de 2 de juny, per la qual es reforma la legislació civil i processal estatal per al suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seva capacitat jurídica. Paral·lelament i fruit d'aquesta reforma estatal, a Catalunya també va entrar en vigor el Decret Llei 19/2021, pel qual s'adapta el Codi Civil de Catalunya. L'entrada en vigor d'aquestes normatives apropen l'ordenament jurídic estatal als principis de la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb discapacitat, eliminant de l'àmbit de la discapacitat la tutela i la curatela per a majors d'edat, fent desaparèixer la incapacitació.

Per tant, les dades que apareixen en aquest document, així com a l'Informe, són anteriors a l'entrada en vigor d'aquestes normatives.

- Les persones tutelades per entitats tutelars han anat augmentant progressivament al llarg de les primeres dues dècades del segle XXI, passant de 486 persones el 2001 a 8.708 el 2020. Aquest creixement de la població tutelada per discapacitat intel·lectual pot tenir com a causa l'augment de l'esperança de vida i l'envelliment de les persones amb DID i les seves famílies.

- La majoria de les persones tutelades o a les quals se'ls va constituir una curatela, viuen en centres residencials o en algun tipus de residència institucionalitzada.

Tipus de llar de les persones tutelades en entitats tutelars, 2020 (%)

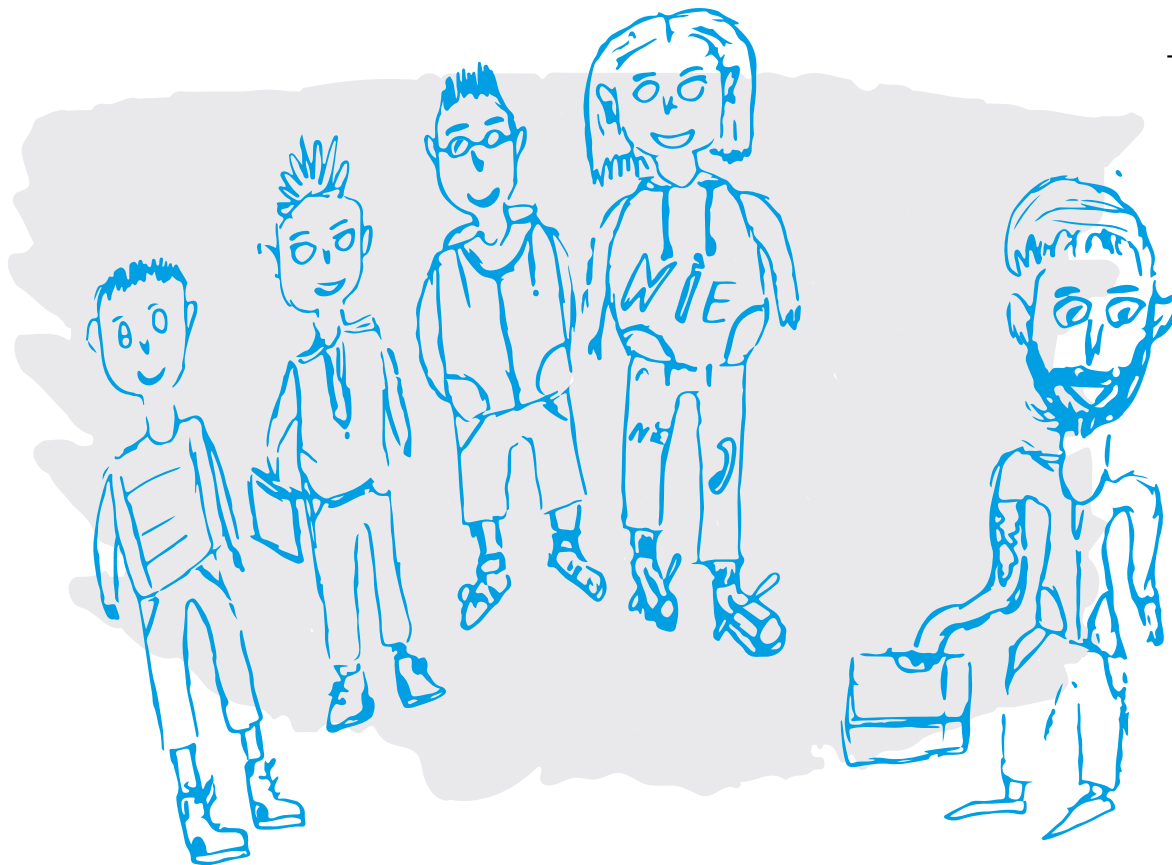
- **Les persones tutelades per discapacitat intel·lectual que es troben sense llar han anat augmentant en els darrers anys, passant de 127 el 2015 a 216 el 2020.**

- La causa principal de les baixes de tuteles són les defuncions (96%). **La recapacitació i la remoció del càrrec es produeixen en molt pocs casos (1,1% i 2%, respectivament).**

- Dels 7.640 menors tutelats a Catalunya, 535 tenen un grau de discapacitat (física o psíquica) del 33% o més. Per tant, els infants i adolescents amb discapacitat atesos actualment pel sistema de protecció representen el 7% sobre el total d'infants i adolescents tutelats, sense oblidar que sovint no és fins a la sortida dels Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE) que molts d'ells són avaluats com a persones amb DID, moment en el que accedeixen a centres de persones amb discapacitat intel·lectual.

Participació en la vida política i pública

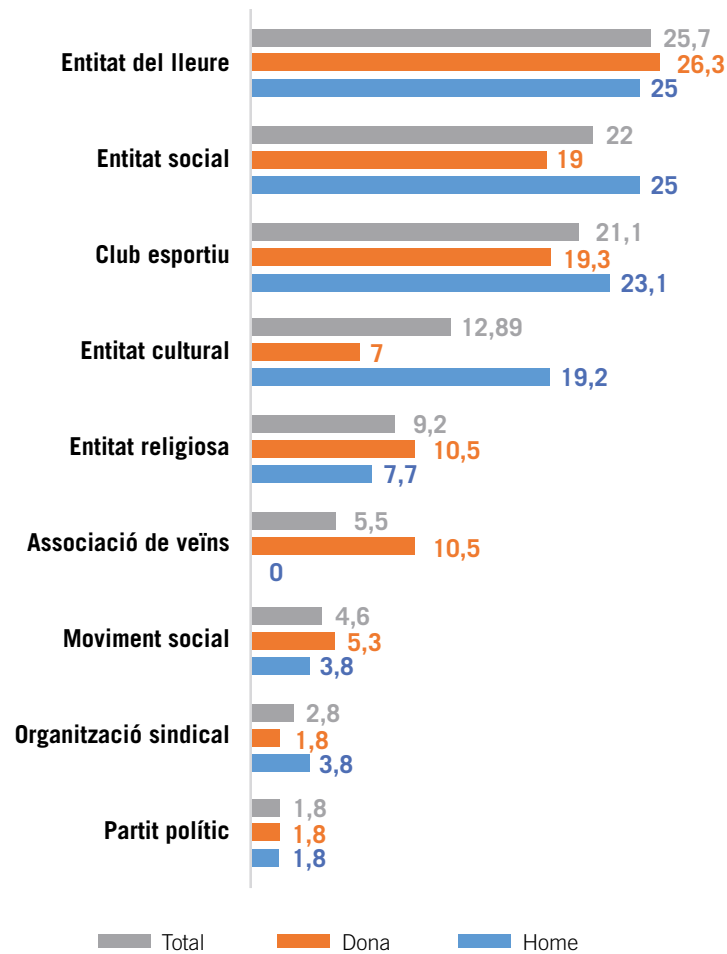

- **Al 41,3% de les persones amb DID els agradaria participar en més activitats socials i culturals.** Enquesta a persones amb DID. Dincat, 2022.

- **L'interès per la política de la població amb DID és significativament inferior que el de la població general.** Només un 14% de les persones enquestades manifesta el seu interès, mentre que si prenem com a referència la darrera Enquesta sobre context polític a Catalunya, la dada s'eleva fins al 54% de la població general.

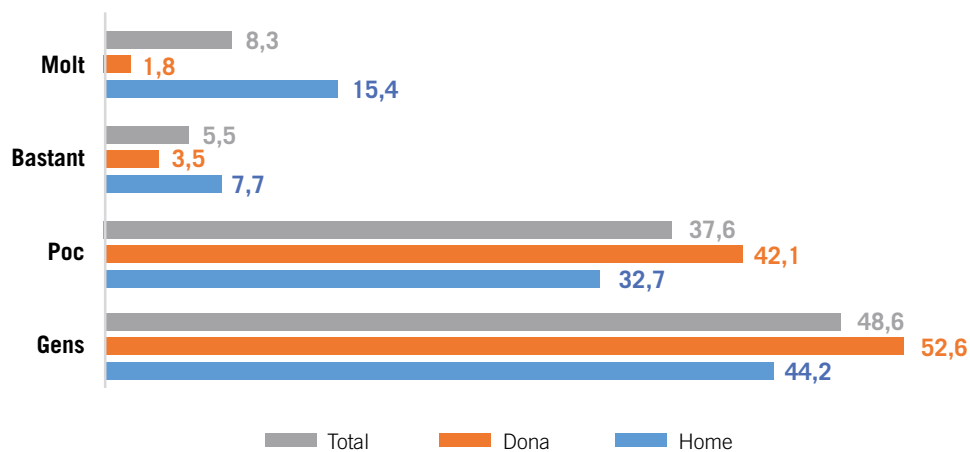
- **Mentre que entre la població general el rècord de vot és del 84-85% en les diverses eleccions, en el cas de les persones amb DID el rècord és del 54% en les eleccions municipals, del 56% en les eleccions autonòmiques i del 66% en les eleccions generals.**

Participació ciutadana de les persones amb DID segons tipus d'entitat/organització i sexe. Enquesta Dincat 2020 (%)

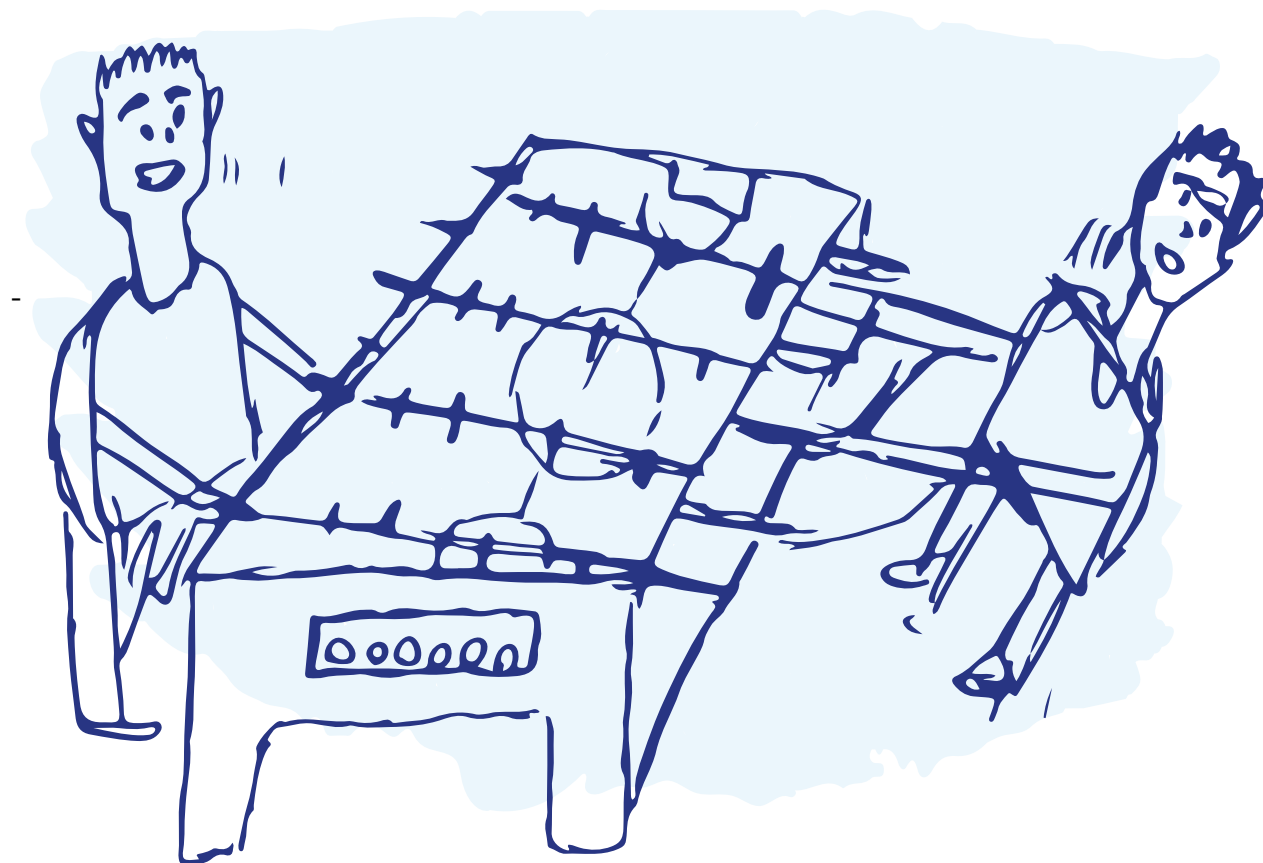
Font: Enquesta Dincat a persones amb DID

Grau d'interès en la política segons el sexe. Enquesta Dincat 2020 (%)

Font: Enquesta Dincat a persones amb DID

Participació en la vida cultural, el lleure i l'esport

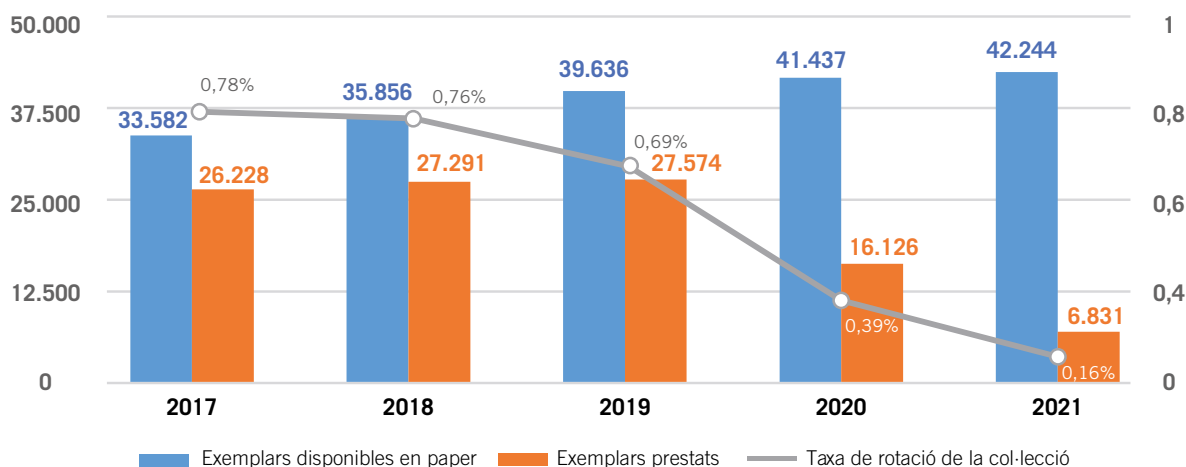

En els àmbits de la cultura, del lleure i de l'esport existeixen a Catalunya moltes iniciatives de caràcter associatiu i federatiu, a més d'iniciatives liderades per l'administració pública, destinades a persones amb DID. La dificultat per analitzar aquests àmbits rau precisament en aquesta característica organitzativa. **No ha estat possible recollir dades de totes les organitzacions implicades, perquè sovint es tracta d'iniciatives de petit format que no queden recollides en un única base de dades. D'altra banda, algunes entitats estan específicament dedicades al col·lectiu de persones amb discapacitat intel·lectual, però d'altres no (museus, clubs de bàsquet, etc.).** Això implica una complicació afegida si es volen recollir dades sobre la participació de persones amb DID en aquests àmbits.

- Actualment hi ha **42.244 llibres en lectura fàcil a les biblioteques públiques de Catalunya, que representen només el 0,35% del total. Aquesta xifra és molt baixa tenint en compte que, segons dades de l'Associació de Lectura Fàcil, el 30% de la població al territori té problemes de comprensió lectora** i, per tant, es podrien beneficiar d'aquest tipus de llibres i textos adaptats.

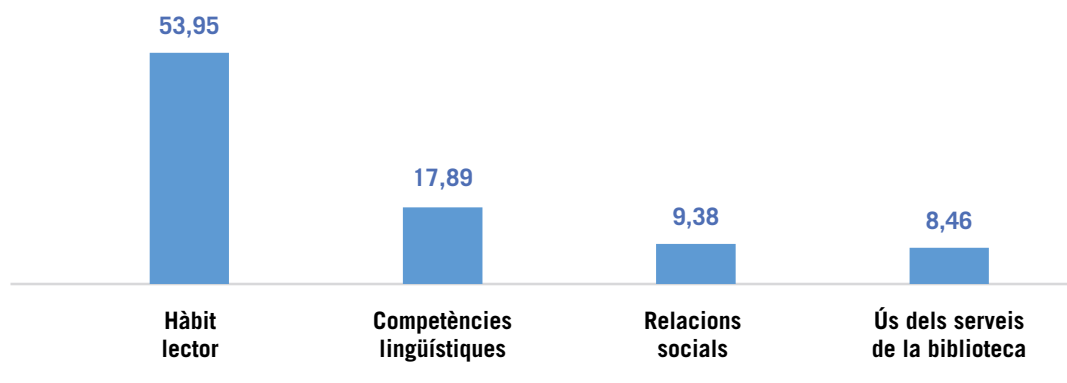
- Actualment existeixen a Catalunya **135 clubs de lectura fàcil (CLF) en els que participen 1.337 persones. D'aquests, 28 estan especialitzats en persones amb discapacitat intel·lectual.**

Exemplars lectura fàcil disponibles en format paper i exemplars prestats. Catalunya, 2017-2021.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'extracció de dades de la Direcció General de Creació, Acció Territorial i Biblioteques. Dept. Cultura. Generalitat de Catalunya, 2021.

Càlcul de l'impacte dels CLF en diferents dimensions (mitjana del % d'increment entre onades dels diferents ítems, agrupats per dimensions d'anàlisi)

Font: Avaluació de l'impacte dels Clubs de Lectura Fàcil. Diputació de Barcelona. 2017

Conclusions generals

- 1. Creixent importància del col·lectiu de persones amb DID, tant pel que fa al seu volum, que ha crescut, com pel que fa al conjunt de les polítiques i serveis implicats en la seva atenció.**
- 2. Un dels problemes més importants és la manca de dades, en general, relatives a la DID i desagregades de les altres discapacitats.** En aquest sentit, caldrà establir sistemes d'avaluació i seguiment que permetin recollir dades estadístiques diferenciades sobre la discapacitat intel·lectual, que actualment no estan disponibles.
- 3. Cal un abordatge de la discapacitat intel·lectual des del paradigma dels drets i de l'autonomia que proposa la Convenció dels Drets de les Persones amb discapacitat (Nacions Unides, 2006), des del reforçament de les competències i les capacitats de la persona i el seu apoderament com a ciutadans i ciutadanes amb drets i llibertat de decisió per fer una vida el màxim de plena i autònoma.** Per això, cal celebrar que en el darrer any han desaparegut les tuteles a favor de les curateles, menys invasives, en el suport a la presa de decisions de la persona amb DID.
- 4. Pel que fa als serveis assistencials i residencials, hem constatat que la seva distribució territorial està descompensada a Catalunya, amb una gran mancança a les comarques**

de Tarragona. En general, però, **hi ha llistes d'espera que caldrà resoldre pel que fa a places residencials, i sobretot pel que fa a les places en pisos. L'oferta està actualment molt lluny de la demanda.** Però també falta ampliar i desplegar equitativament arreu del territori recursos destinats a la vida independent i a la comunitat, suport a l'autonomia a la pròpia llar, assistència personal, o altres recursos. **La provisió de suports és essencial si es vol alhora pal·liar els dèficits en els serveis i la potenciació de l'autonomia de les persones amb DID.** Una dada preocupant, en aquest sentit, és l'augment de les persones amb DID sense llar.

5. Pel que fa a la plena integració de les persones amb DID a l'educació i al treball, la realitat constata el predomini d'un sistema de centres especials, tant educatius com de treball. **Caldrà esmerçar més esforços per millorar la incorporació de les persones amb DID al sistema educatiu i al mercat de treball ordinaris.**

- Cal reforçar la incorporació dels infants a l'educació infantil, tant la de primer cicle com la de segon cicle, per tal que la seva integració al sistema educatiu sigui més fàcil, i per tal de contribuir al seu desenvolupament i la millora de les seves capacitats. Si, l'educació infantil de 0-3 anys crea efectes de compensació en col·lectius vulnerables és precisament perquè ajuda a desenvolupar habilitats i capacitats de forma precoç i integra en el sistema educatiu a infants a qui més tard els costarà seguir el mateix ritme que els altres. Per tant, l'escolarització 0-3 dels infants amb discapacitat intel·lectual repercuteix en tota la seva trajectòria educativa.

- Pel que fa a l'ocupació, cal establir mesures per tal d'incrementar de manera substancial les oportunitats laborals de les persones amb DID de manera més intensa en l'empresa ordinària. El marc legal vigent conté instruments que són molt útils per assolir l'objectiu d'incrementar l'ocupació. Cal complir amb les previsions legals en aquest sentit i convé també una posada al dia de les polítiques d'ocupació.

6. Pel que fa a la salut, hem vist que **hi ha una situació de manca de diagnòstics adequades per a les persones amb DID, així com una sobre medicació preocupant.** L'elevada prevalença de problemes de salut mental en el col·lectiu obliga a fer un tractament específic, que pot oferir el Servei Especialitzat en Salut Mental i Discapacitat Intel·lectual (SESMDI). Lluny d'assumir que la mala salut forma part de la condició de la discapacitat intel·lectual, caldria que el sistema sanitari posés l'accent en la necessitat de promoure especialment la salut d'aquest col·lectiu per tal que la mala situació de salut no sigui un impediment per al desenvolupament de les persones que en formen part.

7. De la participació política, que hem vist que és força baixa, com de la participació cultural, esportiva i de lleure, encara falten dades per poder valorar-la correctament en la seva globalitat.

**INFORME DE LA SITUACIÓ
DE LES PERSONES AMB
DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL
A CATALUNYA**

PRINCIPALS DADES I REFLEXIONS
SETEMBRE 2022

